

O DPH na potraviny budeme jednat v lednu

3.1.2023 - | Ministerstvo zemědělství ČR

Ministerstvo zemědělství uvažuje o snížení DPH u 15 základních potravin.

Ve vládě sice nepanuje vůle ke snížení DPH, ministr zemědělství Zdeněk Nekula (KDU-ČSL) však jednání o sazbách daně z přidané hodnoty na potraviny v lednu předpokládá. Stejně tak bude řešit stav chovů drůbeže, vepřů a dobytka. Živočišná výroba totiž letos prodělala o tři miliardy více než loni. „Musíme investovat primárně do inovací, ne to přes národní provozní dotace projídat, to se nikam nedostaneme,“ říká Nekula.

Plánujete příští rok předložit návrh na změnu DPH u potravin, jak to požadují potravináři?

My na ministerstvu rozpracováváme – nebo je to skoro hotové – návrh řešení, kde máme základní potraviny, u kterých by se upravila výše sazby DPH. Avšak je tu velké ale, mělo by to velmi výrazný dopad na státní rozpočet. Podívejme se třeba v Polsku – soubor daňových opatření – tam byl dopad kolem 170 miliard, u potravin kolem 40 miliard korun. A u nás to vycházelo až k 16 miliardám – bylo vytipováno 15 základních potravin, u kterých by se snížila DPH, a teď jde o to, kde na to vzít. Když dám na misky vah, jestli snížit DPH u potravin, nebo zvýšit důchody, tak budu preferovat, abychom zvýšili důchody seniorům. Pořád u mě nepřevládá názor, že když snížíme DPH, tak se to stoprocentně propíše do cen. Jak uvedl i pan premiér, pro naši vládu je zásadní nezvyšovat celkovou daňovou zátěž občanů a firem. Předpokládám ale, že na začátku roku povedeme debatu o možné úpravě některých sazeb.

Jsou tady i jiné návrhy. Například zavedením spotřební daně na tichá vína by se mohlo získat 1,8 miliardy. Je to průchodné?

Já se omlouvám, ale u téhle problematiky mám zcela jasný a konkrétní postoj – ani omylem. Nic nám to nepřinese. Možná bychom dvě až tři miliardy korun získali, ale náklady a byrokracie s tím spojené by přinesly vedlejší efekty. Spíš by to mohlo vyvolat nárůst šedého trhu. Patnáct států Evropské unie má nulovou daň u tichých vín, včetně Rakouska, Slovenska, Maďarska. A musím zdůraznit, že jsem z jižní Moravy.

To chápu, ale v Česku je spotřeba vína na trojnásobku výroby, jako stát jsme čistým dovozcem. Nikdy jsem neslyšel, že by čeští vinaři měli problém s udáním produkce, a myslím, že by to nenastalo, ani kdyby stála lahev vína o deset korun více. Co tedy zavedení daně brání?

Ale letos problém s odbytem hroznů měli. Měli jsme tu dva roky covidu a prodej vín byl nižší. Byly zavřené restaurace a hotely a odbyt kvalitních moravských i českých vín byl výrazně nižší. A vinařské podniky teď říkají, že mají zásobu na rok a půl. Takže nakonec se to podařilo vyřešit, ale bylo kolem toho hodně velké napětí. U vinohradnictví a vinařství navíc nemůžeme hledět jenom na vybrání dvou nebo tří miliard, ale má to vliv na zaměstnanost na venkově, krajínotvorbu a je na to navázán turistický ruch na jižní Moravě.

Letos se řešil zatím bezprecedentní nárůst cen potravin. Máte již odhady, jak bude vypadat příští rok?

Jedna věc je cena výchozí suroviny. Cena obilí začala klesat v květnu, v červnu a v červenci tento trend pokračoval. Hladká mouka pak s mírným zpožděním začala v červenci o desetníky také klesat. Ale do toho brutálním způsobem vstoupil srpen, kdy uštěřily ceny elektrické energie a plynu, což se promítlo do zdražení pečiva a dalších potravin. Teď dochází ke konsolidaci v rámci národních kroků, jako je zastropování cen energií nebo podpora i směrem k velkým podnikům. Situace se stabilizuje, čekáme ještě drobný výkyv začátkem roku, ale podle všech prognóz už na jaře by se měla situace otáčet k lepšímu.

To se ale nebavíme o snižování cen, pouze o nižším růstu...

Ano, ten inflační šok by se měl zastavit. Uvidíme, co udělá trh energií. Pokud by se povedlo národními nebo celoevropskými kroky stlačit ceny energií dolů, tak si dovedu představit, že by začaly klesat i ceny potravin. Ale ty energie do toho obrovským způsobem vstoupily a to je už mimo mou pravomoc. Všechny predikce nejenom u potravin říkají, že na konci prvního čtvrtletí nebo ve druhém budeme pouze u jednociferného nárůstu.

Zhruba v pololetí jste očekával, že zemědělství bude mít letos jeden z nejvyšších zisků. Změnil se odhad, nebo to stále vypadá, že zemědělci a potravináři budou v rekordním plusu?

Celý sektor – a mluvím primárně o zemědělství – bude ve velmi dobrých číslech. Avšak dodávám jedno velké ale: už jsme si udělali první rozbor dat z Ústavu zemědělské ekonomiky a informací a je obrovský rozdíl mezi rostlinnou a živočišnou výrobou. Jsou to první odhady, které budeme ještě verifikovat, ale vypadá to, že u rostlinné výroby došlo obrovským způsobem k nárůstu zisku, kdežto živočišná výroba bude ve ztrátě, která se prohloubila o další tři miliardy. Náklady v živočišné výrobě šly nahoru rychleji než výnosy.

Zemědělce zajímá, jak stát bude postupovat ohledně bioplynových stanic. Co plánuje v rámci většího využívání těchto zdrojů?

Nedávno jsme byli na odborné misi v Dánsku. Dánové dokážou vyprodukovat tolik bioplynu, že to pokryje 40 procent celkové tamní spotřeby. Co se týká spotřeby u nás, tak jsme nyní na úrovni kolem deseti procent. Většinou se bioplyn spálí a vyrobí se elektřina a odpadní teplo, které se použije k vytápění. Takže české bioplynové stanice určitě prostor na zvyšování kapacit mají.

V Česku vznikaly bioplynové stanice kolem roku 2012, kdy se garantovala výkupní cena, ale jejich kapacita za poslední dekádu prakticky nevzrostla, protože cena se nezměnila. Jaký prostor pro jejich navyšování tady je?

V současnosti vypracováváme analýzu, jak v tomto segmentu budeme pokračovat. Spíš ale jde o to, že i samotní zemědělci nyní pochopili, že mít, či nemít bioplynovou stanici je pro ně rozhodující faktor. Podniky, které mají bioplynovou stanici, byly při letošních turbulencích na energetickém trhu výrazně klidnější. Souvisí to i s tím, že řada zemědělských podniků se intenzivně zajímá o energetickou soběstačnost a snaží se budovat fotovoltaiky na střechách budov – ať jsou to prasečáky, kravíny, seníky. Živočišnou výrobu budeme podporovat, abychom měli dostatek hnoje či kejdy jako formu hnojení, alternativu k minerálním hnojivům, ale i jako zdroj do bioplynek. Čemu jste se pousmál?

Jak to přesně myslíte s podporou živočišné výroby, když se národní dotace snížily o polovinu a prasat je podle statistik nejméně za posledních sto let?

Výrazným způsobem jsme navýšili prostředky u Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu (PGRLF) z jedné na dvě miliardy. Už za mého působení v tomto fondu jsme se potýkali s tím, abychom dokázali vygenerovat podporu. Místem, kde je skutečně největší multiplikační efekt, je PGRLF. Multiplikátor je tam v průměru 6,5násobek, tedy z těchto dvou miliard bude do českého zemědělství pozitivní dopad 13 miliard korun v celkovém efektu.

PGRLF je zmiňován jako fond, který by měl hlavně pomáhat menším firmám. Kolik máme v Česku velkých chovatelů prasat - zhruba 80?

Zase se vrátím k tomu Dánsku. Když jsme se tam bavili se zemědělci a primárně chovateli prasat, tak říkali, že dostávají z podpor prakticky jenom základní přímé platby na plochu. A jedou ve velkém inovace. My musíme investovat primárně do inovací, ne to přes národní provozní dotace projídat, to se nikam nedostaneme.

<https://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/ministr/vystoupeni-v-mediich/o-dph-na-potravinu-budeme-jednat-v-lednu.html>